

Arne Nilsson ”i Kôrstan” och hans familj – hjältar från Gunnarskog som under andra världskriget hjälpte norska motståndsrörelsen

Text: Lars-Olof Gävert

Lars-Olof Gävert

Deres ref.: Vår ref.: Dato:
2023/1430-2/FD V 2/KEH 14.08.2023

Arne Nilsson Allstakan, Sverige som hjalp te kurirer under krigen

Forsvarsdepartementet (FD) viser til henvendelse av 25. juli 2023 om svensk hjelp til nordmenn under andre verdenskrig.

Sverige spilte en viktig rolle i den norske motstandskampen under krigen. Sverige var oppholdssted for mange norske flyktninger. Ved okkupasjonens slutt befant det seg om lag 43 000 nordmenn i Sverige, mange av dem hadde fått hjelp av svenske kurerer og grenseboere under flukten. Svenske statsborgere deltok også aktivt i den militære og sivile motstanden mot okkupanten. Den norske militære organisasjonen som gikk under betegnelsen Politroppene, ble bygget opp og trent i Sverige, dels med svenske instruktører. Mer om dette kan leses f.eks. i boken av Stig Ekman og Ole Kristian Grimnes (red.), *Broderfolk i ufredstid: Norsk-svenske forbindelser under andre verdenskrig*.

En rekke svenske statsborgere ble dekorert av den norske regjeringen for sin innsats for Norges sak. Arne Nilsson ble tildelt Haakon VII's Frihetsmedalje 13. september 1946 for bistand til norske flyktninger. Han er oppført som sjåfør. FD kjenner ikke ytterligere detaljer om denne tildelingen. Arkivverket kan ha opplysninger om saken.

Bild 1: Chauffören Arne Nilsson, norska Forsvarets historiska filmarkiv. Bild 2: Brev från Forsvarsdepartementet (FD) om; ”svensk hjelp til nordmenn under andre verdenskrig.”

”Det födtes i oss en visshet: Frihet og liv er ett” — Nordahl Grieg den 17. maj 1940.

Svensk neutralitetsprincip

Sverige var ”neutralt” under andra världskriget. Sverige visade därför inga ställningstaganden eller sympatier, utåt - vare sig politiskt, militärt eller i radio och tidningar. Tysklands invasion av Norge och Danmark – Operation Weserübung – natten till den 9 april 1940 – skedde utan föregående krigsförklaring. Norska regeringen gav ett tydligt besked till invasionsmakten: *”Vi ger oss inte frivilligt!”*. Kungen och regeringen hann fly norrut mot Hamar innan tyskarna intog Oslo, tack vare överste Birger Eriksen order om eldgivning mot fiendestyrkorna som närmades sig i Oslofjorden. Kommendanten vid Oscarsborgs fästning stod upp mot övermakten med de berömda orden: *”Visst Fanden skal der skytes med skarpt!”*. Kryssaren Blücher träffades och gick till botten med nästan 1000 tyska soldater vilket gjorde att den tyska invasionen av Oslo blev försenad med ungefär ett dygn. 04:20

på morgonen den 9 april ställdes den norske utrikesministern inför det faktum att hans land tagits av främmande makt. Danmark gav upp motståndet i stort sett direkt och därför kunde de danska flygfälten användas vid flygangrepp mot Norge. På Hotell Continental i Oslo låg Vidkun Quisling, ledare för det norska nazistpartiet, Nasjonal Samling (NS) och sov. Innan dagen var slut hade han utsett sig själv till Norges nye statsminister.

RUBRIK-ANNONSERNA i dag på sidorna 16-19. **SVENSKA DAGBLADET** Onsdagen den 10 April 1940. **RUBRIK-ANNONSERNA** i dag på sidorna 16-19.

Tyskland begär strikt neutralitet av Sverige

Till kungs

Sverige förbehåller sig frihet att värna sin neutralitet.

En förklaring av statsministern.

Enligt vad statsministern meddelat, har tyska regeringen till svenska regeringen riktat en framställning med uttalande av förväntan, att Sverige skulle iakttä strikt neutralitet. Framställningen har av svenska regeringen besvarats med ett meddelande, att den kommer att fasthålla vid den neutralitetspolitik, som den redan flera gånger under det pågående kriget deklarerat, och att den förbehåller sig full frihet att vidta alla sådana åtgärder som befinnas nödvändiga för bevarandet och försvaret av denna neutralitet.

En bild från den svenska flottans Hottin, som angränsar till Östergötlands län vid Östergötlands kust.

Hemliga plena.

Utrikesnämnd och konselj.

Händelserna i Danmark och i Norge följde på onsdagen den 9 april. Utrikesnämnden och konseljen höll flera gånger på onsdagen och torsdagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på torsdagen och fredagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på fredagen och lördagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på söndagen följande dag.

Östergötlands län. För svensk generalstabens karta. Bilden är uttagen ur den svenska karta över Östergötlands län. För svensk generalstabens karta. Bilden är uttagen ur den svenska karta över Östergötlands län.

Narvik hamn under fröjliga förhållanden.

Utrikesnämnden och konseljen höll flera gånger på onsdagen och torsdagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på torsdagen och fredagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på fredagen och lördagen följande dag. Utrikesnämnden höll också flera gånger på söndagen följande dag.

Svenska Dagbladet onsdagen den 10 april 1940.

Stockholm ett internationellt spionnäste under kriget

Under den tyska ockupationen bildades olika motståndsrörelser i Norge. Flera av dessa använde Sverige som bas för sina kontakter med det allierade England och Norges exilregering. Sverige är kanske det land i Norden som ända sedan andra världskrigets dagar varit mest utsatta för olika påverkansoperationer. Både vår "neutralitet" och geografiska läge har bidragit till detta. Stockholm kan väl under andra världskriget närmast beskrivas som ett internationellt spionnäste och alla de krigförande ländernas underrättelsetjänster fanns på plats.

Några exempel på underrättelseinrättningar som opererade i Stockholm den här tiden:

- Strandvägen 82 (idag Dag Hammarskiölds väg 20) – brittisk underrättelsetjänst
- Strandvägen 7a – amerikansk underrättelsetjänst
- Karlavägen 4 – försvarsstabens kryptoavdelning
- Östermalmsgatan 87 – den svenska generalstaben
- Sibyllegatan 49 – C-byrån (hemlig militär underrättelseorganisation)

- Villagatan 17 – rysk underrättelsetjänst
- Nybrogatan 27 – tysk underrättelsetjänst
- Torstenssonsgatan 6 – SOE kontoret (från 1942)

I Stockholm fanns den brittiska legationen på Strandvägen. MI6 och Special Operations Executive (SOE) fanns på annan plats. De norska motståndsmännen och kurirerna fick efterhand ett välorganiserat informationsutbyte med olika enheter/kontakter i Stockholm. Winston Churchill och Hugh Dalton tog i juli 1940 initiativet till att bilda SOE, som ursprungligen kallades för Section D inom MI6. SOE främsta uppdrag var att uppmuntra motståndsrörelser och understödja spionage och sabotageverksamhet bakom fiendens linjer. Det fanns även svenskar som på olika sätt började hjälpa motståndsrörelsen från vårt ockuperade grannland redan tidigt under den fem år långa och brutala ockupationen. Arne Nilsson från Allstakan var en av dessa som gjorde betydande insatser.

Kurirtrafik över gränsen

En omfattande kurirtrafik mellan Norge och Sverige kom i gång tidigt. Kurirtrafiken såg till att information, vapen, utrustning och förnödenheter kom fram till motståndsmännen och där blev Arne Nilsson en viktig aktör genom sin taxiverksamhet. Alltid glade och vänlige Arne ”i Kôrstan”. Han som körde oss när vi var barn och gick på Järvenskolan eller Tväruds skola; i skolbussen, till badhuset och när vi blev lite större – i ungdomsåren – till Parkhallen i Arvika eller till Tvällens festplats. Listan över de gånger vi barn och ungdomar i Gunnarskog åkte med Arne kan göras oändligt lång. Även fast det är omkring 35 år sedan, minns jag tydligt ljudet och känslan när Arne frikopplade och la ur växeln på bussen i backen ner mot Rackstad när vi närmade oss Arvika och badhuset som barn. Bussresorna Arne ordnade till Arvika folketspark var en höjdpunkt, och de som var med kommer aldrig att glömma dessa. Att alla resenärer kom med hem igen känns idag helt osannolikt – men Arne kunde man lita på. Arne lämnade ingen. Vad många inte visste – eller pratade om – var att vi åkte med en riktig hjälte.

Arvika blev en mycket viktig knutpunkt för norska motståndsrörelsen på den svenska sidan under kriget. I boken om Allan Mann framkommer att Allan i oktober 1941, träffar de lokala motståndsmännen Helmer Sveder, klädhandlare, bankdirektören Östen Nilsson och taxichauffören Arne Nilsson. Motståndscentralen är lokaliserad till Sveders herrekipering på Kyrkogatan i Arvika som startade verksamheten några år tidigare. Alla dessa tre kommer efter kriget få utmärkelser av norska staten för sina insatser – men det hade de ingen aning om 1941. De bara gjorde det som krävdes för att hjälpa broderfolket och sina vänner i Norge. Ingen enkel uppgift, nazister och tysksympatisörer fanns överallt. Även i Arvika.

Helmer Sveder och Östen Nilsson förmedlade ut uppdragen som kom både från London och Norge till agenter och kurirer. De såg till att vapen, ammunition, utrustning, paket och andra försändelser levererades till de olika motståndsrörelserna i Norge. Östen Nilsson, bankdirektören var en av de första

svenskarna som kom att engagera sig i norrmännens kamp mot ockupationsmakten och han började redan i april 1940. När kriget bröt ut tog Östen en lastbil och åkte till Norma ammunitionsfabrik där han lastade lastbilen full med ammunition (6,5 mm) som han sedan körde till gränsen. Östen ordnade också med kartor över de kurirrutterna som motståndsmännen använde för att ta sig över gränsen. Motståndsarbetet på Sveders herr pågick alla dagar i veckan, på kvällar, nätter och helger. På dagarna fick de se upp för nazister och nazistsympatisörer som rörde sig på Arvikas gator.

Arne Nilsson var bara 20 år 1941. Arnes uppdrag blev framför allt att svara för transport av kurirer och paket mellan Arvika och gränsen. Motståndsmännen Max Manus, Bjarne Holth-Larsen, Allan Mann och Gunnar Sønsteby med kodnamn: ”Nr 24” eller ”Kjakan” med flera åkte med Arne. Oftast användes kurirrutten som passerade över Håkerudtomta som ligger i Austmarka, ett stenkast från gränsen till Sverige. Håkerudtomta, med värdfolket Emil och Alma Skoglund (Alma var ursprungligen kommen från Bogen) blev ett nav på den mycket viktiga postvägen mellan Oslo och Stockholm som kallades ”Stockholmsruta”. En kurirrutt under ledning av Gunnar Sønsteby och var central för SOE. Sønsteby är den norska medborgare som blivit mest prisad för sina insatser under kriget. Bland annat har han som enda person hittills mottagit krigskorset med tre svärd, den högsta utmärkelse som delas ut i Norge. Sønsteby har dessutom mottagit Presidential Medal of Freedom, den högsta civila utmärkelsen i USA, som en av mycket få utlänningar.

”For meg betydde det alt. Jeg var avhengig av kontakt med Stockholm i Oslo, og vi var helt avhengig av en sikker rute. Den fant vi over her” – citat från Gunnar Sønsteby om den här kurirrutten i intervju med NRK 2004.

Avancerad verksamhet på ”Tomta”

Håkerudtomta blev ett center i det illegala arbetet alldeles nära gränsen till Sverige och det här arbetet fortsatte ända fram tills frigöringen 1945. Kurirer, sabotörer, och flyktingar blev väl omhändertagna med mycket stor omtänksamhet. Alma ordnade med mat och husrum, medan de helt ovetande nazisterna och gränspoliserna patrullerade längs gränsen och i skogen runt gården. Om inte familjen Skoglund hade varit som de var, hade med stor sannolikhet många hamnat i fiendens händer i det här området. Hoten kom från båda sidor om den svensk-norska gränsen. På svensk sida riskerade kuriren att bli tagen av tull, polis eller militär. Tyskvänliga medlöpare på båda sidor gränsen drog sig heller inte för att ange både norrmän och svenskar. Dessutom fanns Hirden. Hirden var en mycket obehaglig, ideologisk och paramilitär organisation inom det norska fascistiska partiet Nasjonal Samling (NS). Hirden, som existerade från 1934 till 1945, motsvarade SA i Tredje riket. Hirden bestod av omkring 8 500 medlemmar i Norge och dess högste ledare var Vidkun Quisling. För att ge sken av gårdens tyskvänlighet gick äldste sonen på Håkerudtomta, Albin Skoglund med i Hirden. Detta gjorde att Albin

kunde röra sig fritt in till Oslo. Den lyckade avledningsmanövern utfördes på uppdrag av Gunnar Sønsteby och var planerad inom SOE.

Motståndsmännen som passerade gränsen hade även falska pass, och det gällde verkligen att kunna svara på frågor om denna identitet, om de skulle hamna i förhör – såväl i Sverige som i Norge.

Bild 1: Bjarne Holth-Larsen på orienteringstävling på 1930-talet. Foto: Privat. Bild 2: Kung Haakon VII och Bjarne Holth-Larsen under fredsmiddagen på Bristol Hotell 1945. Foto: Privat.

Kurir för SOE med karta och kompass

En som blev involverad i att lägga upp sträckningen av den här oerhört viktiga kurirrutten var Bjarne Holth-Larsen som under kriget gick under täcknamnet "Håkon Arnt Lundgren". Bjarne var född i Kongsvinger och var en duktig idrottsman, i orientering, friidrott och skytte. Bjarne var känd för uttrycket: "Meld meg på", i idrottssammanhang. Gick det en tävling i närheten så ställde Bjarne upp. Bjarne var väl känd med området mellan Kongsvinger och den svenska gränsen där han kört brödbil, och var även känd med västra Värmland där han deltagit i orienteringstävlingar före kriget och dessutom hade han goda kontakter i Arvika. Bjarne var en av de första i Norge som satte i gång med illegalt arbete efter ockupationen – när de öppna striderna mot nazisterna var avslutade – vilket gjorde att han måste fly över till Sverige när det blev för hett kring honom och han blev eftersökt av Gestapo. Bjarne kom med i den brittiska underrättelseorganisationen SOE och tog sig senare över till England och Norwegian Independent Company No 1 (NORIC), kanske mer känt som "kompani Linge" efter den första kompanichefen, kapten Martin Linge. Kompaniets uppdrag var att delta i brittiskt ledda operationer i Norge, och organisera, instruera samt leda den norska motståndsrörelsen och bedriva underrättelseverksamhet. Kompaniet bestod av exil-normän, både militärer och civila.

Vid ett av tillfällena då Bjarne, i januari 1943, ska ta sig över gränsen från Norge till Sverige, som han skulle komma att passera hela 47 gånger under kriget, väntar han tills de svenska gränsvakterna kommer patrullerades med skidor på den svenska sidan av gränsen. Snön faller lätt och det är ganska kallt. Bjarne får ögonen på patrullen, ser dem passera förbi på 50 – 60 meters avstånd från där han sitter dold bakom några träd och ska nu snabbt ta sig över själva gränsen. Bjarne har fått underrättelseutbildning av SOE. Ingen får upptäcka att det kommer ett skidspår från Norge, det kan riskera att ”bränna” hela den här kurirrutten, därför bär han på skidorna och sopar igen spåren efter sig med granris. När Bjarne väl tagit sig över gränsen tar han på sig skidorna och hoppar in i skidspåret efter de patrullerande svenska militärerna. Han följer skidspåret tills han kommer till en timmerkörväg, vilken han sedan följer söderut. Han kommer till en bäck som han följt många gånger i det här området. Bäckens gång är i nord – sydlig riktning och är en bra ledstång att hålla i. Skogen är omväxlande från öppen tallskog till tätare granskog och skidorna glider lätt fram genom terrängen. Bjarne är en van skogsman och rör sig lätt i skogen. Kartan och kompassen är hans bästa hjälpmedel.

Mor Nilsson i Allstakan

Väster om Älvtorp, norr om Bortan kommer Bjarne fram till en grusväg. Bjarne har avtalat ett möte med Arne som ska möta upp från Allstakan. Då Arne dyker upp med sin bil hoppar Bjarne åt sidan och säger till Arne att köra vidare, för Bjarne misstänker att han fått en militärpatrull efter sig. Arne kör vidare mot vägkorsningen i Häljeboda och mycket riktigt, där möter han patrullen. Arne stoppar och växlar några ord med patrullen som frågar om Arne har sett någon. Arne har inte sett en levande själ. Arne vänder tillbaka och kör lite vid sidan av sina egna spår för att täcka över eventuella spår efter Bjarne. Snart når han Bjarne igen och plockar upp honom, och de åker hem till Arne i Allstakan. Där får Bjarne mat, vila och ombyte hos ”mor Nilsson”, som motståndsmännen kallar Arnes mamma.

Bjarne får på sig andra kläder och de fortsätter till Arvika och där tar han tåget vidare till Stockholm. Dagen efter blir Arne inkallad till förhör hos landsfiskalen. Där blir han tillfrågad om han har sett en person på skidor. Arne har inte sett någon – men han förstår vem de är ute efter. När Arne lämnat landsfiskalen och är på väg till hemmet i Gunnarskog tänker han för sig själv ”vilken sida står de där egentligen på?”. En befogad fråga. För Arne var valet enkelt och självklart. Att hjälpa det norska broderfolket att återfå sin frihet och demokrati uppvägrade alla tveksamheter – och var värt alla uppoffringar.

Gunnar Sønsteby ser den 9 april 1940 tyskarna marschera in i Oslo. *Mannen med cykeln till vänster ansågs till en början vara Gunnar Sønsteby, men senare har det kommit fram att det var Erik Gjems-Onstad. Gunnar står mer dold.

Sveket blev stöd, neutraliteten och alliansfriheten som försvann

Norrmännen kände sig svikna av svenska regeringen i början av ockupationen. Bitterheten gällde särskilt att Sverige tillät transittrafiken av tyska trupper med svenska tåg till och från Norge, och samtidigt försvårade norrmännens egna "transit" till de allierade styrkorna i Storbritannien. Regeringen gjorde under första delen av ockupationen som Nazi-Tyskland krävde och i den strikta neutralitetens namn ströps försök att värva svenska frivilliga för Norges försvar. Men minst 300 svenska medborgare lyckades dock ta sig över gränsen som frivilliga i början av kriget. Allteftersom kriget pågick ökade också Sveriges ansträngningar att hjälpa de allierade. Från 1943 och framåt var det mer eller mindre slut med den svenska neutraliteten, även om flera regeringar därefter velat ge sken av att vi även i efterkrigstiden varit neutrala. Fem flygfält i Sverige gjordes till permanenta nödlandningsfält för de allierade och flygplatser gjordes till amerikanska flygbaser och var det även några månader efter Tredje rikets fall. Totalt 162 amerikanska bombplan nödlandade eller kraschade på svenskt territorium under kriget, och Sverige hjälpte besättningarna. På tre platser i Sverige, i Malmö, Göteborg och Bromma, fanns amerikansk servicepersonal som fick lov att reparera skadade bombplan. Operation Sepals, en hemlig allierad underrättelseverksamhet hade flera baser i Sverige. Från sommaren 1944 inrättades nio baser utefter gränsen mellan Sverige och Norge, varav fyra på den svenska sidan, vilka var aktiva till krigsslutet i maj 1945. Målet var att stärka norska motståndsrörelsen och hjälpa den att återta delar av Norge samt att motarbeta sovjetiskt inflytande i ett befriat Nordnorge utan norsk militär. I underrättelsearbetet samarbetade svenska krigsmaktens C-byrå med norska XU och brittiska Secret Intelligence Service (SIS). Baserna var i flera fall inrättade i Svenska Turistföreningens fjällstugor. Svensk neutralitetspolitik existerar därefter endast på papper.

Svensk militär insats mot den tyska ockupationsmakten

Vad inte så många vet är också att i Sverige förbereddes en stor militär insats mot tyskarna i Norge i andra världskrigets slutskede för att delta i den väntade slutstriden för 78 år sedan. Det skulle ha blivit en omfattande svensk militär aktion för att hjälpa broderfolket i Norge, men den behövdes aldrig.

Frivilligkåren som kallades Norgebataljonen – och planeringen för att sätta in reguljära förband – är därför en av de bäst bevarade "hemligheterna" i Sveriges historia under andra världskriget. Man fruktade att tyskarna skulle utkämpa en desperat slutstrid men de tyska soldaterna i Norge kapitulerade. 600 av Norgebataljonens soldater var förlagda till Trossnäs skjutfält i Karlstad, redo att gå in i Norge.

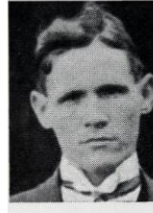
Gränsen, Norge – Sverige vid Håkerudtomta, Austmarka.

Säker gränsövergång

Ett skäl till att gränsövergången vid Håkerudtomta aldrig avslöjades var att det var en ren kurirrutt – det vill säga att den inte regelbundet användes av flyktingar. Det var av stor betydelse att så få som möjligt kände till ruttan. När freden kom hade många kurirer/agenter och medhjälpare passerat gränsen mellan Sverige och Norge med vapen, utrustning, paket och andra försändelser till och från London och Exilregeringen. Arne Nilsson var en hedersman och viktig person för denna verksamhet. Vår busschaufför var en hjälte som gav stöd till våra grannar när det behövdes som mest. När det brann i hela Norge. Arnes mamma, Ester Nilsson hjälpte motståndsmän under hela kriget med bland annat mat och husrum. Där fick de bo så ofta de behövde. I hemmet i Allstakan hade kurirerna till och med ett eget rum till att förvara sina saker. Arrangemanget var helt perfekt då bostaden låg bra till i förhållande till norska gränsen. Även Arnes syster Aina var redan från början engagerad i motståndsarbetet.

Alla som på olika sätt, efter var och ens förmåga, hjälpte våra grannar i Norge under kriget gjorde beundransvärda insatser. Låt oss aldrig glömma dessa hjältar!

Aksel Gjevert

FØDT: 02.12.1887 FØDESTED: **Grue**
Finnskog DØD: 17.05.1944 DØDSÅRSÅK:
 Tysk fangenskap STED/SKIP: **Grini**

GJEVERT, AKSEL, småbruker, Grue Finnskog. Født 2. desember 1887 i Finnskog, s. av Peder Andersen Askogsberget, f. 1860, og Anne Pedersen Gjevert, f. 1867, begge i Grue Finnskog. Arbeidet under okkupasjonen med sending av våpen og uniformer fra Sverige til Norge og distribuerte illegale aviser. Ble arrestert 20. april 1943 og satt på Kongsvinger, Møllergata 19 og fra 27. mai 1943 på Grini, hvor han døde 17. mai 1944. Gravlagt i Grue.
 (Fra «Våre falne»)

12 078 norrmän förlorade livet i kampen för fred och frihet under ockupationen. Svullrya, Grue kommun, Norge. Släkting till artikelförfattaren. Aksel P. Gjevert blev arresterad av nazisterna i Norge och förhördes i Kongsvinger den 20 april 1943. Den 4 maj blev han överförd till Møllergata 19 där huvudpolisstationen i Oslo fanns. Mellan 1940 och 1945 användes stationen och tillhörande fångceller av de tyska ockupanterna. Aksel blev utsatt för bryska och våldsamma förhör av Gestapo. Blev överförd till koncentrationslägret Grini den 27 maj 1943, där han avled den 17 maj 1944. Aksel blev arresterad för att han var starkt involverad i motståndsarbetet som motståndsmän, hjälpte flyktingar till Sverige, smugglade vapen och ammunition, olagliga tidningar samt uniformer från Sverige. Bildkälla 2: Våre falne – VG.

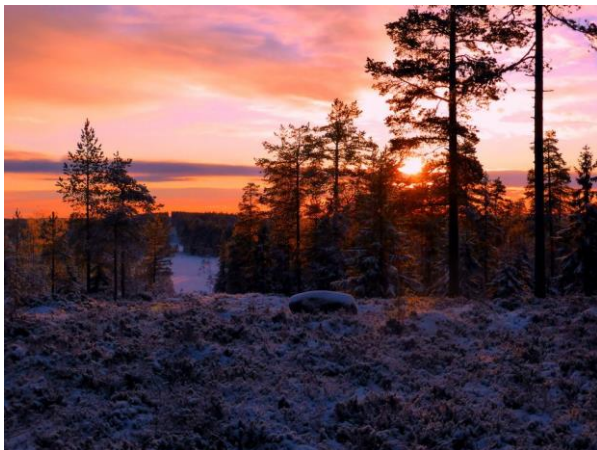

Bild 1: Grängsgatan i norra Gunnarskog, Värmland. Foto, Lars-Olof Gävert. Bild 2: Tysk soldat vid gränsen, Storlien Jämtland. Foto, Undersäckers landsfiskalsdistrikts arkiv, hemliga handlingar E10:3.

Föreläsningar för svenska soldater

De flesta av Bjarne Holth-Larsens 47 gränspasseringar under ockupationen av Norge gick över kurirrutten som han själv satte upp; Oslo – Kongsvinger – Åbogen – Håkerudtomta – Bortan – Allstakan – Gunnarskog – Arvika – Stockholm. Efter kriget föreläste Bjarne Holth-Larsen om motståndsarbetet för jägarförbanden vid Livregementets husarer (K 3) och Fallskärmsjägarskolan (FJS) i Karlsborg under många år. En av de sista gångerna Bjarne var där på besök, 1985, var han gäst i Sverige som pensionerad överstelöjtnant med två andra före detta norska motståndsmän. Bjarne hade hunnit bli 72 år och det är 33:e året i rad som han är i Sverige för att hålla föredrag. Bjarne berättar för de nyfikna och

intresserade svenska elitsoldaterna om det illegala arbetet och hur illa ute Norge var under ockupationen. Han visar upp material från kriget. Falska pass, illegala tidningar och vapen. Dagen efter ska hela Fallskärmsjägarkompaniet hoppa fallskärm i närheten av Karlsborg. Bjarne och hans vänner från Norge får en inbjudan om att åka med upp i ett av flygplanen vilket de självklart tackar ja till. När de kommit upp i höjd känner Bjarne den kalla luften slå emot ansiktet när dörren till flygplanet öppnas. Fallskärmsjägarna börjar hoppa, en efter en. Bjarne betraktar skärmarna som svävar nedåt – 43 år tidigare gjorde han själv sitt första fallskärms hopp. Flyget tar en stor lov bortåt. Efter en stund kommer de tillbaka och flygplanet går ner i höjd, och de tre norrmännen får ett besked; se ut! Bjarne kikar ut och upptäcker att alla de omkring 100 svenska Fallskärmsjägarna som nyligen hoppat står uppställda i givakt nere på en myr. De tittar upp mot flygplanet och gör honnör.

Chauffören från Gunnarskog fick Haakon VII:s Frihetsmedalj

Arne Nilsson tilldelades Haakon VII:s Frihetsmedalj den 13 september 1946 för sina insatser för Norge under kriget; *”for store fortjenester av Norges sak under krigen”*.

Frihet inte är instiftad i lag eller fungerar på ett sådant sätt att den inte kan gå förlorad. Tvärtom. En angripare kan ta friheten ifrån oss med vapenmakt och den kan glida oss ur våra händer, utan att vi märker det – om vi tappar förnuftet. Vi måste förstå vad frihet är. Vi måste använda den, vi måste kämpa för den och tjäna den. Då kommer friheten att stanna kvar!

Kriget för Norges del slutade den 8 maj 1945, men för många som var med slutade aldrig kriget. Mardrömmarna av minnena från kriget levde kvar livet ut.

Källor/Referenser

Böcker

Johansson, Anders. De glömda agenterna: Norsk-svenska vapenbröder mot Nazi-Tyskland. Utgiven: 2014-01-13.

Richardsson, Gunnar. Beundran och fruktan Sverige inför Tyskland 1940-1942. Utgiven 1996.

Haganæs, Jul. Kurér for frihet. Historien om Bjarne Holth-Larsen. Utgiven 1986.

Thynander, Thomas. Allan Mann : svensken som stred mot Hitler och Stalin. Utgiven: 2023.

Personliga källor

Lidberg, Sven – berättelser om Värmland under andra världskriget, berättat åren 1986–1994.

Skoglund, Kenneth – berättelser om Håkerudtomta och dess betydelse för kurirverksamheten 1940–1945, berättat 2023.

Gävert, Märtha – berättelser om krigsåren och nazister i Eda och Arvika kommun, berättat 1995–2005.

Övrigt

Thorstensson, Anna. Sista länken till Sverige under kriget – Motståndsmän i den norska motståndsrörelsen 1942–1945. 2014.

Gävert, Lars-Olof. Arne ”i Korstan” Nilsson och hans mor – okända krigshjältar från Gunnarskog som under andra världskriget hjälpte norska motståndsmännen. Augusti 04, 2023.